

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Nc/6/2018
Identifikačné číslo spisu: 5116211379
Dátum vydania rozhodnutia: 20.08.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Danica Kočičková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:5116211379.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého E. Z., bývajúceho u matky, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina - pracovisko Kysucké Nové Mesto, dieťa rodičov matky: JUDr. N. A. bývajúcej v V., zastúpenej advokátskou kanceláriou ADVOKÁT ADRIANA HRDINOVÁ, s.r.o., so sídlom v Žiline, Vojtecha Spanyola 1726/13, IČO: 47 245 841, a otca: Y. Y. Z. bývajúceho v V. W., zastúpenému advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária Mestická, Slovíková, s.r.o., so sídlom v Žiline, Hviezdoslavova 6, IČO: 36 421 910, o zverenie dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti, úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu a o nariadenie neodkladného opatrenia, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 21P/125/2016, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Žiline z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 9 CoP 35/2018 a pod sp.zn. 9 CoP 36/2018, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. Ján Burik, JUDr. Ladislav Mejstřík a JUDr. Jozef Turza nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp.zn. 9 CoP 35/2018, 9 CoP 36/2018 (vec vedená na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 21P/125/2016).

Odôvodnenie

1. Otec maloletého E. Z. (ďalej len „otec maloletého“) v odvolaní proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č.k. 21P/125/2016-177 z 9. novembra 2017 (ktorým okresný súd rozhodol o jeho návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia) a v odvolaní proti rozsudku Okresného súdu Žilina č.k. 21P/125/2016-207 z 20. novembra 2017 (ktorým okresný súd rozhodol o jeho návrhu na zverenie maloletého E. do striedavej osobnej starostlivosti a o úprave iných práv a povinností rodičov k maloletému E.) uplatnil námietku zaujatosti (č.l. 204 a č.l. 221 spisu) voči všetkým sudcom Krajského súdu v Žiline. Namietal pomer sudcov Krajského súdu v Žiline k matke maloletého, pretože matka maloletého je v súčasnosti sudkyňou Okresného súdu Čadca a predtým pôsobila na Krajskom súde v Žiline ako vyššia súdna úradníčka. Podľa názoru otca maloletého uvedené dôvody odôvodňujú existenciu pochybností o nezaujatosti sudcov Krajského súdu v Žiline prejsť jeho odvolania a rozhodnúť o nich.

2. Otec maloletého podal námietku zaujatosti proti všetkým sudcom Krajského súdu v Žiline, avšak vec

náhodným elektronickým výberom napadla do senátu 9Co v zložení JUDr. Ján Burik, JUDr. Ladislav Mejstřík a JUDr. Jozef Turza. Sudcovia senátu 9Co Krajského súdu v Žiline JUDr. Ján Burik, JUDr. Ladislav Mejstřík a JUDr. Jozef Turza sa k dôvodom uplatnenia námietky zaujatosti vyjadrili tak, že sa necítia byť zaujatí. JUDr. Ján Burik ďalej uviedol, že matku maloletého pozná len ako vyššiu súdnu úradníčku z obdobia, keď pracovala na Krajskom súde v Žiline, bližší vzťah k nej nemá. JUDr. Ladislav Mejstřík uviedol, že k účastníkom, ani k veci nemá žiadny osobný vzťah a JUDr. Jozef Turza uviedol, že účastníkov konania nepozná.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 54 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku - ďalej len „CSP“) posudzoval opodstatnenosť otcom maloletého tvrdenej možnosti vzniku pochybností o nezaujatosti sudcov senátu 9 Co Krajského súdu v Žiline z aspektu existencie dôvodov uvedených v § 49 ods. 1 CSP, pre ktoré je sudca z prejednávania a rozhodovania veci vylúčený.

4. Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku, na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

5. Podľa § 49 ods. 1 CSP sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu (veci), ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo k osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

6. Účelom právnej úpravy vyjadrenej v citovanom ustanovení § 49 ods. 1 CSP je prispieť k nestrannému prejednávaniu sporu (veci), k nezaujatému prístupu súdu k stranám sporu (účastníkom), k ich zástupcom alebo k osobám zúčastneným na konaní a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu/cov z prejednávania a rozhodovania sporu (veci) považované za právne relevantné. Je nimi existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu (veci), v rámci ktorého by bol daný konkrétny záujem sudcu na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu (účastníkov konania), ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní.

7. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednanom spore (veci) alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu (účastníkom konania), k ich zástupcom alebo k osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej mozgnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

8. Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec strany sporu nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by v spore mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Nestrannosť sa spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

9. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP)

alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Obsahom práva na prerokovanie sporu (veci) pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania sporu (veci) pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie sporu nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu (veci) pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

10. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku) na subjektívnu stránku nestrannosti sudcu a na objektívny aspekt nestrannosti.

10.1. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, alebo presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu.

10.2. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu (spravidla strany sporu) uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k stranám sporu, resp. aj k ich zástupcom.

10.3. Posúdenie nestrannosti sudcu teda nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

11. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu, pričom podľa objektívneho kritéria musí súd rozhodujúci o námietke zaujatosti rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za opodstatnenú.

12. Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k sporu, k stranám sporu (účastníkom konania) alebo k ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

13. Z vyjadrenia zákonných sudcov senátu 9 Co Krajského súdu v Žiline JUDr. Jána Burika, JUDr. Ladislava Mejstříka a JUDr. Jozefa Turzu vyplýva, že títo sudcovia sa subjektívne necítia byť zaujatí. Pokiaľ ide o objektívne aspekty ich nestrannosti najvyšší súd uvádza, že z vyjadrenia sudcu JUDr. Jána Burika vyplýva, že matku maloletého pozná len ako vyššiu súdnu úradníčku, a to z obdobia, keď pracovala na Krajskom súde v Žiline, iný - osobný vzťah, rovnako ako JUDr. Ladislav Mejstřík, k nej nemá; JUDr. Jozef Turza sa vyjadril tak, že účastníkov konania, teda ani matku maloletého nepozná. V nadväznosti na uvedené najvyšší súd uvádza, že iba samotná skutočnosť, že sudca pozná účastníka konania - matku maloletého, pretože v minulosti pracovala na Krajskom súde v Žiline ako vyššia súdna úradníčka a v súčasnosti pôsobí na Okresnom súde Čadca ako sudkyňa, zákonom vyžadovaný kvalifikovaný pomer sudcu k účastníkovi konania, pre ktorý by mal byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, nezakladá. Až v prípade, že by tento pracovný vzťah prekročil rámec rýdzo profesionálny a nadobudol by charakter bližšieho osobného vzťahu, išlo by o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Matka maloletého je v súčasnosti, tak ako bolo vyššie uvedené, sudkyňou Okresného súdu Čadca, pričom iný, ako profesionálny vzťah medzi ňou a sudcami senátu Krajského súdu v Žiline 9 Co, ktorý má o odvolaniach otca maloletého rozhodovať, nebol zistený, ani preukázaný, čo znamená, že chýba objektívny základ na konštatovanie zaujatosti týchto sudcov Krajského súdu v Žiline, pretože vzťahy medzi sudcami, ktoré bežný pracovný rámec neprekračujú (tak ako v tomto prípade), nemajú samé osebe povahu dôvodov vylučujúcich sudcu/cov z prejednávania a rozhodovania vecí.

14. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti dospel najvyšší súd k záveru, že v danom prípade nie sú splnené zákonom vyžadované predpoklady vyplývajúce z § 49 ods. 1 CSP na vylúčenie sudcov Krajského súdu v Žiline JUDr. Jána Burika, JUDr. Ladislava Mejstříka a JUDr. Jozefa Turzu (začlenených rozvrhom práce do senátu 9 Co) z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Uplatnenú námietku zaujatosti otcom maloletého považoval preto najvyšší súd voči sudcom uvedeným vo výroku tohto uznesenia za nedôvodnú; o vylúčení ďalších sudcov Krajského súdu v Žiline v zmysle § 55, veta druhá CSP nerozhodoval.

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.